

Vastaanottaja: Eduskunnan kunta- ja terveysjaosto

Asia: Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:n asiantuntijalausunto asiaan HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Teema: Pienten kuntien taloustilanne ja sote-palveluiden järjestäminen

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki (KYT) ry on keskisuomalainen kansalaistoiminnan mahdollistaja ja kehittäjä. Hallinnoimme hankkeita, kokoamme verkostoja sekä viestimme ja vaikutamme aktiivisesti kansalais- ja järjestötoiminnan kysymyksissä. Asiantuntemuksemme liittyy nimenomaan kansalais- ja järjestötoimintaan sekä sen kautta ihmisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseen. Tarkastelemme lausunnon teemaa edellä kuvatusta viitekehyksestä käsin.

Yleisesti ottaen sote-palveluiden asiakkaiden käytössä olevan todellisen palvelutarjoaman arvioiminen on vaikeaa, jos arvioinnissa ei huomioida järjestölähtöistä auttamistyötä. Erityisesti pienissä kunnissa järjestölähtöinen auttamistyö, joka jää varsinaisen palveluntuotannon ulkopuolelle, on merkittävä terveyttä ja hyvinvointia edistävä tekijä. Yhdistykset, joista Suomessa 90 % toimii vapaaehtoisvoimin (Ruuskanen Petri 22.10.2020*), täydentävät osaltaan kuntien tarjoamia sote-palveluita, ja niiden tuki kohdistuu erityisesti heikommassa asemassa oleviin ihmisiin. Vapaaehtoisesti toimivat järjestöt eivät voi kuitenkaan korvata kunnan lakisääteistä sote-palvelutuotantoa.

Järjestöjen kanssa yhteisesti sovitut yhteistyörakenteet ja toimintatavat luovat pohjan suunnitelmalliselle ja pitkäjänteiselle yhdistysten ja kuntien väliselle kumppanuudelle. Isommilla kunnilla on mahdollisuus panostaa järjestöyhteistyöhön jatkossakin, mutta huolestumme on, että erityisesti pienissä kunnissa ei pystytä kiristyneessä taloustilanteessa ylläpitämään järjestöyhteistyötä tukevia rakenteita. Tällöin riskinä on, että järjestölähtöisen auttamistyön kiinnittyminen osaksi sote-palveluiden kokonaisuutta hankaloituu.

Huomionarvoista on myös se, että Veikkaus-rahoitus ja sen kompensatoria vuodelle 2021 kohdentuu vain vähäisessä määrin suoraan paikallisyhdistyksille, joiden kotipaikka ja toiminta sijoittuu pieneen kuntaan, ja täten ei välttämättä suurelta osin hyödytä näiden alueiden asukkaita. Tämän vuoksi on huolestuttavaa, että Maaseudun kehittämisen määrärahoja vähennetään. Ne mahdollistavat aidosti pienissä kunnissa tapahtuvan asukaslähtöisen hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen Leader-toiminnan välityksellä. Keski-Suomessa erityisesti pienet kunnat ovat rahoittaneet tätä toimintaa. Kuntien taloustilanteen kiristymisen, maaseudun kehittämismäärärahojen pienenemisen ja Veikkaus-rahoituksen suhteellisesti pienemmän kanavoitumisen yhteisvaikutus kohdentuu erityisesti pieniin kuntiin ja niiden asukkaisiin.

Yhteisöveron kuntien osuuden kasvattaminen on hyvä kuntien taloutta tukeva toimenpide, mutta siitä syntyvä mahdollinen taloudellinen hyöty voinee osoittautua pienten kuntien näkökulmasta olemattomaksi.

Pyydämme kunta- ja terveysjaostoa huomioimaan, että vastaanotimme lausuntopyynnön sähköpostitse 14.10.2020, ja kirjallinen lausunto tuli jättää 29.10. klo 14.00 mennessä. Pyysimme pikaisesti kannanottoja lausunnon tekemiseksi Keski-Suomen Järjestöareenan toimijoilta. Järjestöareena on keskisuomalaisten järjestöjen yhteenliittymä, jonka tehtävänä on muun muassa toimia järjestöjen yhteisten asioiden äänenä Keski-Suomessa. Tiukan aikataulun ja lausunnon kohteena olevan materiaalin laajuuden vuoksi toimijat eivät pysyneet ottamaan kantaa asiaan.

Jyväskylässä 29.10.2020

Toiminnanjohtaja Tiina Sivonen

*) Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa -raportin julkistustilaisuus 22.10.2020